את ד"ר ישראל רודולף קסטנר, עד במשפט להוצאת דיבה

„הימלר רצה לראות אותי!"

(ראה במדינה)

האם היה לך סיכסוך עם מלכיאל גרינואלד?

לא. אני אפילו אינני מכיר אותו אישית.

מי יזם את המשפט?

היועץ המשפטי הגיש את המשפט. אני פקיד ממשלתי (מטפל בשידור בשפות לועזיות בשירותי המודיעין) אבל גרינואלד השמיץ אותי ועל היועץ המשפטי היה להחליט אם יש מקום להגשת משפט.

מדוע לא הגשת משפט אתה עצמך?

כשקראתי את „המכתבים לחברי מזרחי" (פנימי!) מאת גרינואלד, התענינתי לדעת מיהו. לאחר שנאמר לי שהוא עוסק בהשמצות וגם כיון שדובר כאן על תקופה כה טראגית של ההיסטוריה היהודית, היו לי ספקות אם להביא את פרטי הפרשה הזאת במסגרת של משפט כזה בפני הצבור. החלטתי לא להגיש תביעה.

האם זה נכון שאתה התנגדת להגשת משפט זה על-ידי היועץ המשפטי — חיים כהן? (שער העולם הזה 829).

אין זה נכון. לא התנגדתי להגשת משפט זה.

האם אתה מועמד לחברות בכנסת?

כן. אני במקום ה־53 של רשימת מפא"י. עכשו יש לנו רק 51 מקום.

קיימת שמועה שיתכן ומישהו מהמתחרים במפלגה סידר כך שהמשפט יוגש ותהיה מעורכ בשעריוריה?

(אחרי הפסקה קלה) — אני מפקפק אם יש שמץ מן האמת בשמועות האלה.

האם אתה חושב שהגיע זמן לבקש מהיועץ המשפטי להפסיק את המשפט?

(בהתפלאות) למה? הרי ניהול המשפט איננו בידי.

עד ישראל קסטנר

„לו נשרפתי באושוויץ..."

מה היה יכול להיעשות ולא נעשה כדי להציל את יהדות הונגריה — ומי אחראי לכך?

אינני מבין את השאלה.

האם, לדעתך, היתה הסוכנות היהודית יכולה להפעיל לחץ יותר חזק על ממשלת־המנדט כדי לחצות יהדות־הונגריה, ולא עשתה זאת?

אני נשאר בדיעה שהסוכנות לא התמיצה כל הזדמנות וכל אפשרות לבוא לעזרתנו. אולם יש לדעת לגבי האמת ההיסטורית שפעולות ההצלה נתקלו בשני קשיים: א) להוציא יהודים מידי הגרמנים. ב) למצוא מקום לאן להעביר. ברצוני לציין שבין המתנגדים למאמצי ההצלה היה ללורד מוין • תפקיד בולט.

• מיניסטר־המדינה הבריטי למזרח התיכון, נרצח ב־7 לנובמבר 1944 על ידי שני אנשי „לחי", אליהו חכים ואליהו בית־צורי, שנתפסו והוצאו להורג.

איך הצדחת לנסוע בכל רחבי אירופה הנאצית?

בשנת 1944 נתן הנריך הימלר הוראה לנהל אתנו (ועדת־ההצלה) משא־ומתן. כל זמן שההוראה הזאת עמדה בעינה, נסעתי בלוית שני עוזריו של קורט בכר (סגנו של הימלר — ממונה על מח' הכלכלית של ס. ס. קרבי).

(בצחוק) היית „פרמינה גראטה"?

(ברצינות) או, לא! רק שלא נכנסתי באופן אוטומטי לסוג היהודים הנשלחים להשמדה אייכמן • היה מעונין מאד שיוציאו אותי להרוג.

האם זה נכון שאייכמן יזיד־הארץ?

אין זה נכון. אייכמן נולד בעיירה פינסטרוואלד (היער החשוך) בקרבת ברלין, גדל באוסטריה, ברח לגרמניה בשנת 1934, בהיותו כבר נאצי מושבע. את האגדה שהוא יליד שרונה (כעת הקריה, תל־אביב) הפיץ אייכמן עצמי, כדי לשוות לעצמו יותר גון אקזוטי. בגרמניה נטו להאמין לאגדה זאת, כיון שאייכמן ידע את כל שמות המוסדות והאורגונים והמפלגות בארץ ישראל, אותם למד בהיותו במדור היהודי של הגסטאפו. אמנם הוא זכה פעם לראות את חיפה במו עיניו. בשנת 1937 צוייד בדרכון מזויף של סטודנט, נשלח לנהל פעולות ריגול במזרח התיכון; אולם האנגלים לא הניחו לו לרדת בנמל־חיפה, חשדו שהוא יהודי, אפשרו לו ליהנות מנוף הארץ המובטחת במשך 24 שעות, בטרם הפליג לאלכסנדריה. במצריים נפגש עם אישים ערביים, כולל אנשי המופתי, ניסה להקים עתונות ערבית אנטי יהודית ואנטי בריטית. על כך הוא כתב דן וחשבון מפורט, שהעתק ממנו העברתי למשרד החוץ.

מתי עזבו כני משפחתך את שטח הכיבוש הנאצי?

בתחילת דצמבר 1944 הגיעו עם קבוצה של 1685 יהודים לשוויץ. שבועיים אחריהם הגעתי לשוויץ לנהל שיחות עם ד"ר יוסף שורץ (מנהל ג'וינט). המשפחה היתה אתי: — אשתי, אמה, אחי, וחותני. בפני היתה דילמה — להשאר את בעולם החופשי, או לחזור לשטח נאצי, להמשיך בעבודת הצלה. אני מוכן להודות: היו לי לבטים. בסופו של דבר החלטתי לחזור, הפעם לווינה, כי בודפשט היתה כבר מוקפת על ידי הרוסים ומרכז ההצלה עבר לווינה.

באיזה נסיבות נפגשת עם הימלר?

אף פעם לא נפגשתי אתו. אך פעם אחת ראיתי אותו לרגע. קורט בכר, אתו אני עמדתי בקשר ישיר במשא־ומתן על הצלת יהודי־הונגריה סיפר להימלר עלי. הימלר בא לווינה ב־28 למרץ 1945, כדי לתת במקום את ההוראות הסופיות בקשר עם הגנתה של בירת־אוסטריה נגד הרוסים שהתקרבו אליה. פתאום אני מקבל פתק: עלי להיות בשעה 4 בבנין מסויים, כי הימלר רוצה לראות אותי. אחר־כך התברר שקורט בכר סיפר לו שגם אני כאן והימלר רצה לראות איך אני נראה.

חכיתי בפרוזדור־הבנין כחצי שעה, כשלבסוף הופיע איש גמוך קומה בעל פנים עגולים, מרכיב משקפי־מצבטים, לבוש מדים כחולים של מפקד עליון של הכוחות הגרמניים. זה היה הנריך הימלר.

הוא בא בלוית קצינים גבוהים של גסטאפו, ס.ס. וצבא וביניהם גם קורט בכר, צעיר גבה קומה, בלונדי בעל עינים כחולות — טיפוס ארי טהור. כשבכר ראה אותי עומד בפרוזדור, לחש באזנו של הימלר ועשה תנועה קלה לעברי. למשך שניה הרים הימלר את עיניו אלי, וכאילו ולא הייתי קיים המשיך בדרכו בצעדים קצרים ומהירים.

מר קסטנר, האם באמת רצה הימלר רק לראות איך שאתה נראה?

כנראה שגם רצה לדבר אתי. הוא הזמין אותי כעבור שבועיים (באמצעות בכר) לפגישה בברלין, אך זה לא יצא לפועל. בינתיים הגיע משוודיה נציג הקונגרס היהודי העולמי, מזור, והימלר קיבל אותו במקומי.

האם עמדתו של הימלר כלפי היהודים היתה איתנה ממש כעמדתו של היטלר?

אני בעצמי אינני יודע, אך בכר סיפר לי שאתו אפשר לדבר, (לפחות ב־1944) בו בזמן שעם היטלר לא היה שום פתח לדיבורים על היהודים. אצל היטלר היתה רק מילה אחת — להרוג! ועוד אחת — כולם!

האם נפגשת עם אייכמן?

לצערי נאלצתי לעמוד מולו פעמים מספר. בפעם האחרונה ראיתי אותו ב־11 לאפריל 1945. זה היה כשבכר קיבל יפוי כוח מאת הימלר לבקר במחנות־הריכוז הגדולים על־מנת לשפר את המצב ולמנוע טבח כללי, ממנו פחדנו באותה תקופה. אני לויתי את בכר. לפני שיצאנו נסע בכר למטה של הגסטאפו להתראות עם אייכמן כדי להודיע לו על תפקידו

• בשנת 1941, כאשר הוציא היטלר פקודה להשמיד את העם היהודי, מינה את אדולף אייכמן כמבצע הפקודה. אייכמן נשאר נאמן לתפקידו עד יומו האחרון של היטלר, אחר נעלם ולא נמצא עד היום.

היינריך הימלר (שמאל) ומנהיגו

„...הייתי קדוש!"

ואייכמן המשיך לבדו בצעדים גדולים של רגליו העקומות.

האם השתתפת בחיפושים אחרי אייכמן?

כן. עברתי במספר מחנות של שבוי מלחמה גרמניים עם אנשי בית־הדין הבינלאומי. ערכתי זיהוי במקומות בהם היינו, אך לא הצלחנו למצאו.

איך הגעת למשפט נירנברג?

הוזמנת על ידי התיבע־הכללי האמריקאי השופט ג'אקסון, אשר ישב באותו זמן בלונדון. הצהרתי בשבועה, ואחר־כך הוגשה הצהרתי כעדות במשפט, אחר כך הוזמנתי על ידי גנרל טיילור אשר בא למלא את מקומו של ג'אקסון להופיע כעד במשפט נירנברג, בחודש פברואר 1948. העדתי בשתי ישיבות נגד הציר הגרמני בהונגריה אדמונד וואזמייר ומפקד ס.ס. בסלובאקיה גוטלויב ברגר. הראשון קבל 20 שנה, השני 25 שנה מאסר. בהנמקת פסק הדין שפורסם על ידי בית הדין הבינלאומי, ציוינה עדותי כאחד הגורמים שהביאו לאישורו.

האם העדת במשפט נירנברג גם כנוגע לבכר וחלקו בהצלת יהודים?

הייתי מע[redacted] אבל מאחר ש[redacted] היימה החקי[redacted] משפטית.

האם הש[redacted] הפושעים

בזמני (48 [redacted] שהקטיגוריה [redacted] אחרי הפושע[redacted] בהתחלה ה[redacted] הם סירבו ל[redacted] במשפטים ש[redacted] ההבדלים בתפ[redacted] מיוחד.

• התובע, [redacted] הגיש [redacted] לפני בית ה[redacted] נירנברג, אשר[redacted]

● לא ה[redacted]

● הוא [redacted] הינו [redacted] הנאצים.

בשעת הח[redacted] עם [redacted] יהודים, הציל [redacted] ינהל [redacted] כעת אמר ק[redacted] של בכר, במ[redacted] ותי